

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

ÁŠŠI/SAK
18/5081 - 6

MIN ČUJ./VÅR REF.
19/14796

DIN ČUJ./DERES REF.

BEAIVI/DATO
13.06.2019

Høringssvar - forslag til tolkelov

Sametinget er glad for at en egen tolkelov snart er på plass.

I lovens formålsparagraf heter det at loven skal bidra til å ivareta hensynet til rettssikkerhet, liv og helse og barnets beste gjennom å regulere offentlige organers ansvar for å bruke tolk. Sametinget vil minne om at det for den samisktalende befolkningen gjelder en rett til å bruke samisk språk i kontakt med offentlige organer (jfr. Samelovens språkregler). Denne rett har et formål også ut over de hensyn som Tolkelovens formålsparagraf omtaler i og med at Sameloven fastslår at samisk og norsk er likeverdige språk. Samelovens formålsparagraf fastslår at «Lovens formål er å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe i Norge kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.» Språkreglene gir også utvidede rettigheter til bruk av samisk i kontakt med politi, domstoler og helsetjenester, jf. Sameloven § 3-4 og 3-5.

Sametinget håper at den nye loven vil sikre og bedre situasjonen for samiske pasienter og andre samiske brukere av offentlige instanser.

Imidlertid foregår store deler av tolkeoppdragene i samisk sammenheng simultant i møter og samlinger der samisktalende bruker sitt språk. Denne loven omfatter ikke simultantolking i samlinger, utenom tolkens ansvarsområde. I samisk sammenheng skjer det meste av konsekutiv tolking i helsevesenet, domstolen og barnevern.

Sametinget fremførte i sin høringsuttalelse til NOU 2014: 8 at det er behov for flere statsautoriserte tolker og flere med tolkeutdanning i samiske språk. I høringsnotatet punkt 9.3.1 heter det at «Målgruppen for autorisasjonsprøven er tolker med tolkeutdanning og erfaring som har svært gode språkkunnskaper og ferdigheter i **konsekutiv** (etterfølgende) tolking til og fra norsk». Siden størstedelen av tolkeoppdragene for tolker med samisk som et av sine tolkespråk er simultantolking, er en tolkeutdanning og autorisasjonsordning med hovedvekt på konsekutiv tolking lite tilfredsstillende for deres virksomhet. Behovet for simultantolking er stort da det er den mest effektive og tidsbesparende tolkemåten når samisktalende bruker sitt språk i møter og samlinger med flere deltakere. En tolk som arbeider som konsekutiv tolk vil ikke nødvendigvis automatisk kunne gå inn i rollen som simultantolk.

Tolkeutdanningen i Oslo Met har stort fokus på innvandrere og tolking for personer som ikke forstår norsk. Utdanningen er i utgangspunktet ment for tolker som kommer fra andre land, og som blant annet skal lære om norske forhold og norsk språk. En utdanning og autorisasjonsprøve for samiske tolker må fokuseres på det samiske språket og terminologi, ved siden av tolketeknikk og tolkeetik. I samisk sammenheng handler en stor del av

tolkeoppdragene om tolking i møter og konferanser, der simultantolking blir brukt mest – i lys av Grunnloven og sameloven som gir samer en rett til å bruke og utvikle sitt språk. Derfor har samiske tolker et stort behov for en tolkeutdanning og autorisasjonsprøve med fokus på simultantolking og terminologi, istedenfor fokus på kun konsekutivtolking, og temaer som for eksempel utlendingsforvaltningen og integrering. Tolkeutdanning for samiske tolker bør med fordel etableres ved Samisk høgskole, med mulighet for opplæring i både simultantolking og konsekutivtolking, samt stort fokus på terminologi. Autorisasjonsordningen for samiske tolker må bygge på denne utdanningen, og tilbys kandidater med svært gode språkkunnskaper der prøven tester tolkeetikk, ordforråd, konsekutiv tolking og ferdigheter i simultantolking. Ansvaret for organisering og gjennomføring av statsautorisasjonstesten for samiske tolker bør legges til en institusjon som har den kompetansen og ressursene som kreves. Sametinget har god kjennskap til det samiske tolkefeltet og har tilgang på godt kvalifiserte ressurser til organisering og gjennomføring av autorisasjonstesten. Bevillingen kan likevel utstedes av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.

Sametinget uttalte i sak 008/15 *Tolking i offentlig sektor – Sametingets strategier* at IMDi og KMD må ansvarliggjøres og legge til rette for å få flere samiske statsautoriserte tolker. Ingenting er forandret siden 2015, og samiske tolker har ennå ikke fått mulighet til å ta statsautorisasjonstesten. På bakgrunn av ovennevnte foreslår vi derfor at *Sametinget* får ansvar for gjennomføring av tolke- og autorisasjonsordning for tolker i samiske språk.

I høringsnotatet punkt 10.1 heter det at departementet er klar over at det per i dag er få tolker i samiske språk som oppfyller kravene for å bli oppført i Nasjonalt tolkeregister. Dette medfører ikke riktighet da det er vel 20 personer som har gjennomført tolkeutdanning og som derfor oppfyller kravene for å bli oppført i registeret. En del av disse er tolker med autorisasjon. For svært mange andre samisk-norsk tospråklige vil det være en forholdsvis enkel sak å kunne bli registrert som tolk på det laveste nivået.

Selve lovteksten

§ 1 Formål

Loven skal bidra til å sikre rettssikkerhet og forsvarlig hjelp og tjeneste gjennom å regulere offentlige organers ansvar for å bruke tolk.

Loven skal også sikre at tolker holder en faglig forsvarlig standard.

Sametinget viser til at samisk språk har et særlig vern etter grunnlovens § 108 som lyder: «Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.» Videre følger det av samelovens språkregler at samisk og norsk er likeverdige og likestilte språk. Sametinget ser det som viktig at dette kommer klarere til uttrykk i lovens formålsparagraf, eksempelvis gjennom at et nytt tredje ledd som lyder: «Samisk og norsk er likestilte språk» Alternativt kan dette klargjøres mer utførlig i merknadene til formålsparagrafen. Utover en henvisning til samelovens språkregler bør dette bestå i en henvisning til grunnlovsbestemmelsen om samene og en mer omfattende drøftelse av disse forpliktelsene.

§ 6 Ansvar for å bruke tolk

Offentlig organ skal bruke tolk når det følger av lov.

Sametinget mener denne bestemmelsen trenger en henvisning til samelovens språkregler og grunnlovens §108. Det viser for øvrig til det pågående arbeidet med oppfølging av NOU

2016:18 Hjertespråket og de konsekvenser nye geografiske inndelinger av kommuner kan få for språkreglenes geografiske virkeområde.

Sametinget ville også ha sett det som positivt med en mer åpen fortsettelse av bestemmelsen der offentlige organ også kan bruke tolk der særlige hensyn tilsier dette, eksempelvis i samiske bygdesamfunn som faller utenfor samelovens språkregler etter revisjonen av disse.

§ 17 *Bevilling som statsautorisert tolk*

Sametinget foreslår at Sametinget får ansvar for organisering og gjennomføring av autorisasjonsprøven, mens selve bevillingen fortsatt ligger under Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Da er det ikke behov å endre lovteksten.

Forskriftene

§ 11 *Kvalifikasjonskategorier i Nasjonalt tolkeregister*

Kategori 5: Tolkere med grunnleggende opplæring (bestått tospråklig test og kurs i tolkens ansvarsområde).

Sametinget påpeker at for svært mange samisk-norsk tospråklige vil det være en forholdsvis enkel sak å kunne bli registrert som tolk på det laveste nivået.

§ 17 *Statsautorisasjonsprøve (tolkeprøve)*

Sametinget mener at ansvar for organisering og gjennomføring av autorisasjonsprøven må legges til Sametinget. På bakgrunn av det foreslås det å legge til setningen:

Sametinget har ansvar for organisering og gjennomføring av statsautorisasjonsprøven for samiske tolker, og gir retningslinjer om statsautorisasjonsprøven for samiske tolker.

Konsultasjoner

Sametinget ber om konsultasjoner om ovennevnte forslag.

Dearvvuodaiguin/Med hilsen

Mikkel Rasmus Logje
Sadjásaš fágajodiheaddji/ Konstituert fagleder

Liv Karin Klemetsen
ráđđeaddi/rådgiver

*Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláičállaga haga./
Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.*

Reivve vuostáiváldi / Hovedmottaker:

Kunnskapsdepartementet

Postboks 81 19 Dep.

0032

OSLO